

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՍԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՍԻԱԾՆԻ

ԵՒ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԳԱՍԱՒՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵԻ

1956-էն առդին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռը տաքնապ մը յառաջացուց Հայ Եկեղեցիէն ներս: Քաղաքական ծանօթ պատճառներով, Անթիլիասի աղբային-եկեղեցական իշխանութիւնները պայքար մը չլծայազերծեցին Մայր Աթոռին հեղինակութեան դէմ, նպատակ ունենալով արտասահմանի Հայ եկեղեցիները քակել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան հպատակութենէն և ենթարկել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին: Իրապէս ալ, տաքնապը ստացաւ սուր հանգամանք, երբ Պարսկաստանի, Յունաստանի և Ամերիկայի պետական իշխանութիւններուն ներկայացուցեալ Հայ Եկեղեցիի տաքնապը քաղաքական մեկնարանութիւններով, այդ տարիներուն տիրող պող պոստերազմի մայանութեան համաձայն, որով Ս. Էջմիածնի կը վերագրուէր քաղաքական վտանգաւոր դործիք մը ըլլալու հանգամանքը և այդ վերագրումին հիման վրայ՝ կ'ապահովուէր ճաղատագրումը՝ Յունաստանի և Պարսկաստանի թեմերուն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն և ստեղծումը Ամերիկայի մէջ՝ Կիլիկեան թեմերուն:

Մեր եկեղեցիի պատմութեան մէջ աննախընթաց այս երևոյթը, որով քաղաքական դործիքի կը վերածուէր Հայ Եկեղեցին և քաղաքական պատճառներով՝ նոյն թեմին մէջ կը ստեղծուէր երկու եպիսկոպոսութիւն, Քրիստոնէական Ընդհանուր Եկեղեցիի աւանդական բոլոր կանոններուն հակառակ, խորթ էր և չէր կրնար տեսլ:

1963 ին, զեղեցիկ ճիգով մը, որ չգնահատուեցաւ ըստ արժանւոյն, պայքարի ոգիով խանգարուած միտքերու կողմէ, Ամենայն Հայոց Հայրապետը եկաւ Երուսաղէմ, հրաւիրեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը և ողջագուրումով մը դարձուց պայքարի պատմութեան էջը, բանալու համար եղբայրական յարաբերութիւններու նոր էջ մը:

Երկու Աթոռներու միջև յարաբերութիւններու ընկանոնն ընթացքի մը վերադարձը դանդաղ յառաջացաւ և չէ՛ հասած տակաւին իրական ընկանոնութեան:

1971 ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչները զացին Մայր Աթոռ և ունեցան նախապատրաստական ժողով մը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչներուն հետ: Մայր Աթոռը պաշտօնական նստակով մը պահանջեց որ բանակցութիւնները նկատի ունենան հինգ հիմնական կէտերը, որոնց բարեւոք լուծումը միայն կրնայ վերականգնել Հայ Եկեղեցիի ներքին միութիւնը:

Քղթակցութիւններ և ճիգեր շարունակուեցան յաջորդող տարիներուն, առանց մօտենալու հինգ կէտերուն, որոնք տաքնապին հիմքը կը կազմէին:

1977 ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը առիթ մը ստեղծեց բանակցութիւններուն նոր կեանք տալու: Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի

որոշումով, Գերշ. Տ. Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեան նամակ մը տարաւ Ս. Էջմիածինէն Անթիլիաս, հրաւիրելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը քայլ մը առնելու դէպք թանակցութիւններու յաջողութիւնը: Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Խորէն Կաթողիկոս պաշտօնական գրութեամբ մը յանձն առաւ Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնէն ետք կայանալիք Ազգային Ընդհանուր Ժողովին տանիլ Մայր Աթոռի պահանջները, դրական լուծում մը ապահովելու առաջադրութեամբ: Այս խոստումի հիման վրայ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը երկու պատգամաւորներով ժառանկեցաւ Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութեան և օծումին:

Նոյն տարուան Յունիսի 13ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Ընդհանուր Ժողովը որոշում առաւ յապաւելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Կանոնադրութեան 32րդ և 33րդ յօդուածները, ըստ Մայր Աթոռի ակնկալութեան: Կարեւոր այս որոշումով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կ'առնէր դրական քայլ մը դէպի տագնապին լուծումը: Հայ Եկեղեցւոյ նոր թիմեր միացնելու Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան և նախապէս միացուած թիմերու վերագաւաճի հարցը բանակցութիւններով լուծելու կարելիութիւնը յստակօրէն կը բացայայտուէր տրուած որոշումով:

Հիւանդանի տագնապը, մանաւանդ հայ ժողովուրդին կրած հարուածները, ուշացուցին բանակցութիւնները մինչև այս տարուան Հոկտեմբերի սկիզբը, երբ, յետ թղթակցութիւններու, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ լիազօր ներկայացուցիչները, պաշտօնական գրութեամբ և հանգամանաւոր իրաւասութեամբ ներկայացան Ս. Էջմիածին, բանակցութիւններու և առաւ համար դրական ընթացք:

Ստորև կը հրատարակենք կայացած ժողովին հրապարակած Հաղորդագրութիւնը, մազթիւով որ հոն առնուած որոշումները իրագործուին երկու Կաթողիկոսութիւններու միջև շարունակուելիք թղթակցութիւններով, ի վերականգնումն Հայ Եկեղեցւոյ միութեան:

«ՍԻՈՆ»

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբերի 4-10 ժողով կայացաւ Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւններու ներկայացուցիչներուն միջեւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին վեհաբանին մէջ: Ժողովին նպատակը եղաւ բանակցութիւններ վարել, վերացնելու համար նուիրապետական երկու Աթոռներու միջեւ 1956էն ասդին ստեղծուած տարակարծութիւնները եւ վերահաստատել Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ ամբողջական միութիւնը:

Մայր Աթոռը ներկայացուցին՝ Գերշ. Տ. Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեան, Գերշ. Տ. Կոմիտաս Արքեպս. Տէր Ստեփանեան, Գերշ. Տ. Վալէ Արքեպս. Յովսէփեան: Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճեմեան եւ Գերշ. Տ. Վալէ Արքեպս. Յովսէփեան: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը ներկայացուցին՝ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Արքեպս. Թրթռեան, Գերշ. Տ. Տաթև Եպս. Սարգիսեան, Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աշնեան, Տիար Վահէ Սէթեան եւ Տիար Վարդգէս Տէր Կարապետեան:

Ժողովի նիստերը փոխանորդաբար վարեցին երկու Ատենապետներ՝ Գերշ. Տ. Սեբորովբէ Արքեպս. Մանուկեան եւ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Արքեպս. Թրթռեան: Ատենադպրութիւն կատարեցին՝ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեան եւ Տիար Վարդգէս Տէր Կարապետեան:

Ժողովը ունեցաւ հինգ նիստեր, որոնց ընթացքին քննարկուեցան Մայր Աթոռի կողմէ առաջարկուած հինգ կէտերը.

1. — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ընդհանրական հանգամանքը:
 2. — Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կցուած թեմերու իրաւական վիճակը:
 3. — Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Կանոնադրէն թիւ 32 եւ 33 յօդուածներու վերացումը:

4. — Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդին եւ նման կազմակերպութիւններու միակ պատուիրակութեամբ մը ներկայանալու հարցը:

5. — Եկեղեցականներու նկատմամբ առնուած պատժական միջոցառումի ճանաչումը բոլոր թեմերէն ներս:

Եղբայրական ջերմ մթնոլորտի մէջ եւ Հայց. եկեղեցւոյ միութիւնը իրապէս վերահաստատելու փափաքէն առաջնորդուած, ժողովս խմբագրեց բանաձեւեր այն հարցերու մասին, որոնց շուրջ դրական արդիւնքներ արձանագրուեցան:

1. — Ժողովականները ճամբաներ եւ լուծումներ փնտռեցին, որոնք կրնան վերացնել թիւր հասկացողութիւնները իւրաքանչիւր Կաթողիկոսի հանգամանքի եւ իշխանութիւններուն վերաբերեալ, յայտարարելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընդհանրական Հովուապետի հանգամանքը Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ:

2. — Ժողովը նոյն ոգիով իր գոհունակութիւնը յայտնեց 32րդ եւ 33րդ յօդուածներու վերացումի մասին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Կանոնագրութենէն, հաւատալով որ այդ վերացումը ճամբայ կը յարգարէ թեմերու հարցի լուծումին:

3. — Վերոյիշեալ թեմերու առնչութեամբ, ժողովս կ'ընդունի վերադարձի սկզբունքը 1957 թուականէն առաջ գոյութիւն ունեցող իրաւավիճակին, Վեհափառ Հայրապետներուն թողելով այդ ուղղութեամբ առնուելիք քայլերը:

4. — Ժողովը չյաջողեցաւ համաձայնիլ եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդին միակ պատգամաւորութեամբ ներկայանալու հարցին շուրջ եւ այս հարցին վերջնական քննարկումը թողուց յառաջիկայ ժողովին:

5. — Ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց եկեղեցականներու նկատմամբ առնուած պատժական եւ կարգադրկման որոշումներու փոխադարձ յարգումին սկզբունքը եկեղեցւոյ բոլոր իշխանութիւններուն կողմէ:

Հայց. եկեղեցւոյ ներքին միութիւնը վերջնականապէս հաստատելով, ժողովս ցանկալի կը գտնէ որ Հայց. եկեղեցւոյ բարեկարգութիւնները կատարուին բոլոր նուիրապետական Աթոռներու մասնակցութեամբ:

Ժողովս որոշեց իր աշխատանքներուն արդիւնքը ներկայացնել Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներուն, տնօրինելու համար պարտն ու պատշաճը:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչները ընդունեցին առաջարկը յաջորդ ժողովը գումարելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հրաւերով:

Յաջորդ ժողովին թուական կը նախատեսուի 1980ի Մարտ ամիսը:

Ժողովականները իրենց կատարած չափաւոր նկատեցին դրական կարելոր նախաքայլ մը եւ յոյս յայտնեցին որ ապագային կայանալիք ժողովներով եւ փոխանակուելիք նամակներով համաձայնութիւն գոյանայ բոլոր հարցերու շուրջ, յիշագործումն մեր եկեղեցւոյ միութեան եւ հայ ժողովուրդի միասնականութեան:

ԴԻԻԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ

10 Հոկտեմբեր 1979

Ս. Էջմիածին